

O STARŠIH, PEDAGOGIH IN NAŠI DRUŽBI

Pred kratkim sem doživel zanimivo obdobje, ko je moje nezavedno svojo razburkanost kazalo na način, da so prihajale ven zgodbe mojega življenja, otroštva in najstništva. Način teh izbruhov ni bil najbolj prijeten, saj mi slike niso dale spati do take mere, da sem moral vedno vstati in vse zapisati. Potem ... kot bi odrezal, se je tok ustavil in zadnji mesec imam s tem mir. Očitno je bilo povedano, kar je bilo nujno potrebno. Sem pa v realnem življenju imel veliko službenih stikov na različne načine in očitno je danes prišel dan, ko želijo ti vtisi dobiti neko bolj strnjeno obliko. In zdaj smo tu.

Pravi povod za zapis je telefonski klic z prijateljico, ki je zelo jasno povedala, da ima neverjetne težave z generacijo mladih letnikov 1995 do 2000 in skoraj nič težav z mlajšimi. Tukaj sva skupaj ugotavljala morebitni družbeni vpliv na to generacijo, ki so v začetku najstništva izkusili slovensko recesijo. Takrat, leta 2009 in dalje, se je naenkrat vse ustavilo, nič več ni bilo možno. Starši so izgubljali službe in projekte, na našo deželo pa je legla megla depresije in nemoči. Ali je to tisti faktor, ki je tako močno zaznamoval celotno generacijo, da so zdaj arogantni, prenapihnjeni, nesposobni za življenje in hudo egocentrični? Tako sva modrovala, ne da bi dobila končni odgovor.

Potem sem bil na letošnjih študentskih dnevih Kongresa slovenskih psihologov in prisluhnil celi seriji odličnih prispevkov mladih diplomantov, ki zgornjo trditev v trenutku postavijo na laž, saj je bil strokovni nivo izjemno visok, tematike zanimive, povrh vsega pa znajo ti mladi ljudje tudi dobro nastopati in predstaviti svoje izsledke. In prihajajo ravno iz te zaznamovane generacije. Torej ni vse tako enostavno. Najmočnejši vtis je pustila obširna mednarodna raziskava o vplivih različnih stilov starševstva na agresivnost pri najstnikih iz teh družin. Brez velike teorije je precej jasno, da tako permissivni stil vzgoje kot avtoritarni prinašata podobne rezultate – nasilne najstnike. Zgolj avtoritativna vzgoja z mejami in ljubeznijo se temu izogne. To mi deluje kot nekaj, kar redki v Sloveniji trobezljamo že nekaj let, pa se ne prime v taki meri, da bi občutno vplivalo na starše, ki bi drugače pristopili do odnosa s svojimi otroci. S polno mero odgovornosti trdim, da sta popolna brezmejnost in visoka rigidnost še vedno najbolj popularni premisi družinskih odnosov, kar je cela groza. Četudi sta ravno to močna napovedna faktorja težav v adolescenci, starši drvi v to smer.

Imel sem kar nekaj stikov s starši v zadnjem obdobju in gornje trditve imajo vsaj anekdotične osnove, če ne statističnih. Bazen materialno preskrbljenih, odsotnih in brezbržnih odraslih je velik. Na tematike o odnosu do mladih reagirajo na način, da gledajo s praznimi pogledi in sprašujejo neumnosti. Pravzaprav ničesar ne razumejo ne o sebi in še manj o svojih mladih, njihovo življenje pa se vrti okoli kupovanja novih predmetov in iskanja užitkov zase. Kadar razlagam o tem, mi nekateri ne verjamejo, da je takšnih veliko, vendar srečujem jih masovno. Seveda tudi mnogi materialno slabše stoječi izberejo način ignorance in odsotnosti, nemoči v povezavi s pomanjkanjem ljubezni. Tako rastejo med nami povsem novi ptički brez gnezda, ki v kritičnem obdobju okoli 13. leta starosti začnejo preizkušati meje svoje agresivnosti, pogledujejo proti kriminalu in potem vsi vijejo roke, da ne vedo več, kaj narediti.

Povsem rigidnih in s kontrolo obsedenih staršev je prav tako veliko. Skoraj dobesedno dušijo svoje otroke, iščejo še nove metode nadzora in verjetno komaj čakajo na komercialno verzijo podkožnega čipa, s katerim bodo spremljali delovanje svojega naslednika ali naslednice. Med njimi so seveda tudi odkrito nasilni starši, ki delijo udarce, redno grobo žalijo mlade ljudi, jih ponižujejo ali uporabljajo prefinjene oblike psihičnega nasilja. Vse to z namenom, da strejo pobude in samoniklost ter naredijo svojega klona za naslednjo generacijo. Mehanizmi tega vtiskovanja zgolj lastnih podob, kako naj bi se življenje živelo, so res neverjetni. Ali boš deloval ali delovala kot jaz rečem, ali pa ven.

Kolegica iz tujine je na vse to mirno pripomnila, da je vse to ne čudi. Sploh pa ne dejstvo, da ta dva vzgojna stila, ki sta si na videz tako različna, rezultirata podobno. Pomanjkanje odgovornosti je ključ. V sistemu brez mej lahko počnem, kar želim. Vse je dovoljeno in vse je možno. Nobene odgovornosti ne sprejemam za nič. Prav tako v rigidni domači diktaturi ni potrebno sprejeti odgovornosti, ker je vse ukazano. Nobenega etičnega razmisleka ne potrebujem, zgolj delujem po navodilih. Mogoče ima kolegica prav, da je to resnični ključ do katastrofe, ki ga ta dva načina prinašata.

Odgovornosti pa nočejo prevzeti tudi mnogi slovenski pedagogi. Strokovna banalnost, nepoučenost, stereotipije in navadna človeška neumnost so šokantne izkušnje pri sestankih, ko naj bi se iskalo uresničljive rešitve za konkretne mlade. Nepoznavanje diagnostike, pavšalno posploševanje, neinformiranost o slovenskem sistemu in pogosta želja, da bi moteč mlad človek samo izginil iz njihovega strokovnega območja so žalostne slike naše sedanjosti. Naš šolski sistem in ljudje v njem potrebujejo korenito in hitro prenovo. Tole, dame in gospodje, ni več podobno ničemur. Pustimo ob strani šolsko snov, ki zahteva posebno pisanje, odnos do mladih ljudi je pogosto vzvišen, rigiden in predvsem nestrokoven. Pogovori kot na tržnici, popolno nepoznavanje sodobnih pristopov do obravnave mladih s težavami in splošna naveličanost bi nas morali skrbeti. Da pa potem slišim, kako nekateri mladi potrebujejo več let psihoterapije samo zato, da predelajo večletno psihično nasilje pedagogov, je pa daleč čez rob sprejemljivega.

Vseeno želim nekaj zapisati o vtisu življenja v naši družbi, kot ji rečemo. Saj veste, da rad tukaj zapišem, da gre v resnici za simulakr družbe. Še vedno trdim, da je bilo obdobje recesije pomemben

družbeni faktor pri razvoju generacij, tako najstnikov kot študentov, ki zdaj nočejo biti več luzerji. Prav tako pa skušam zajeti duh časa, ki ga živimo zdaj. Na videz je vse bolje, gospodarski kazalci kažejo gor in dobro živimo, kar je velik privilegij. Seveda ne vsi, večina pa se koplje v zlati sredini. Dejstvo, ki me skrbi vedno znova, je odsotnost samorefleksije in razumevanja medosebnih odnosov. Brez subtilnosti, brez empatije in tudi brez splošne razgledanosti drvimo v prihodnost, kjer bodo mentalni, čustveni in socialni idioti očitno tvorili večino. O tem sem že pisal in nekako nimam več volje, da bi se zelo ponavljal.

Pot celostnega ozdravljenja te bolezni odtujenosti in primitivizma vidim v umetnosti. Vsi načini spodbujanja umetniškega ustvarjanja, poustvarjanja in udeležbe so na mestu. Branje dobrih knjig, obisk gledališča in kinematografa, poslušanje kvalitetne glasbe, sodobni ples ... Ustvarjanje lastnih izrazov umetnosti, brez šol in pravil. Zgolj surova kreativna moč Človeka, ki se želi izraziti na svoj način. Vem, da se tudi sam preveč v svoji glavi in še vedno veliko premalo v občutkih svojega telesa, vendar se učim. Želim živeti celostno življenje in s pomočjo umetnosti prebijam lastne blokade in v sebi iščem zapletene odgovore. Moj medij je pisanje, z veliko radostjo pa spremljam vse druge umetniške izraze drugih, ki stopajo po podobni poti. Nekaj optimizma vliva opažanje, da je umetniškega izražanja mladih vedno več in vedno bolj na nekonvencionalne načine. To ni revolucija, to je evolucija medčloveških odnosov. Nosilci te evolucije pa so res letniki 2000 in mlajši. Moram v to verjeti!